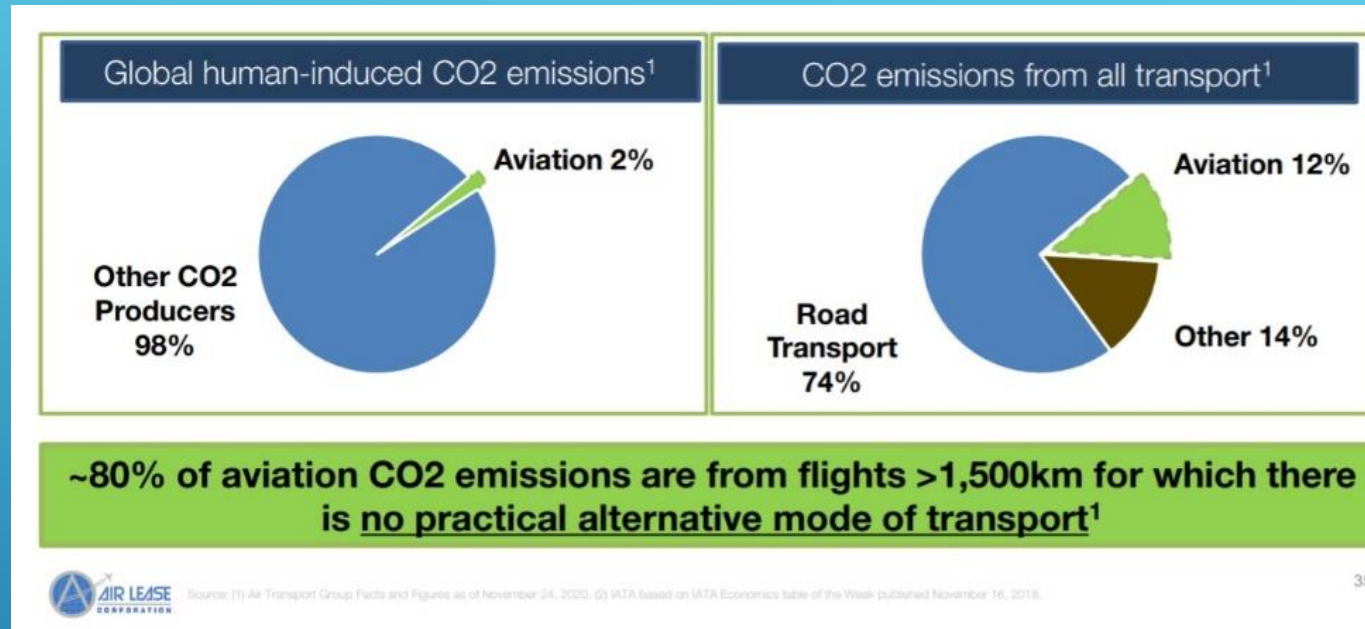

A LÉGIKÖZLEKEDÉS ZÖLD LÁMPÁJA

Fenntartható repülés a jelenben

Cikk témája: The green light for air transport, aka sustainable aviation in the present című tudományos cikk (Bagdi Zs., Csámer L., Bakó G., 2023. Cognitive Mobility)

FÓKUSZBAN A CO₂

- ▶ Globálisan, ember által kibocsátott CO₂ mennyiség **2%-**ért felel a légitözlekedés
- ▶ Globálisan, közlekedés által kibocsátott CO₂ mennyiség **12%-**ért
- ▶ A légitözlekedés által kibocsátott CO₂ **~80%-**a olyan repülési utakból származik, amelyek távolsága több, mint **1500 km**, ahol nem mutatható fel praktikus alternatíva.
- ▶ Az 500 km-es táv alatti légitjáratok, mindösszesen az **1-2%-**át teszik ki az európai légi utaknak.

- ▶ 2020-ban, az iparágban kibocsátott CO₂-t csaknem harmadára csökkentette a pandémia (2021-re 49%-al)
- ▶ 2019-ben 914 millió tonna CO₂-t bocsátottak ki légi járatok (éves összes: 43 Mrd tonna)
- ▶ 2022 IATA konferencia megszületett döntés: 2050-es klímasemlegesség elérése

CO₂ KIBOCSÁTÁS A PANDÉMIA TÜKRÉBEN

- ▶ SAF
- ▶ Elektromos meghajtás
- ▶ Hidrogén üzem

LEHETSÉGES MEGOLDÁSOK

A decorative graphic consisting of several parallel white lines of varying lengths, slanted upwards from left to right, located in the bottom right corner of the slide.

- ▶ Alternatív üzemanyag eredete: fahulladék, alga, alkohol, cukornád, használt étolaj...
- ▶ **Lényege:** Az üzemanyagban található szén biomasszából származik, elégetésükkel a növényvilág által kivont CO₂ kerül vissza a légkörbe. Megjegyzés: A fenntarthatóság úgy érhető el, ha a biomassza fenntartható gazdálkodásból származik.
- ▶ Amennyiben ez elérhető, úgy **80-90%**-kal csökkenthető a teljes életciklusra számított CO₂ emisszió a kerozinhoz képest.
- ▶ Keverési arány: **1-15%**

SAF (SUSTAINABLE AVIATION FUEL)

SAF

- ▶ 2021 december 1-én az amerikai United Airlines lett az első légitársaság, ami utasokat szállított, az egyik hajtóművében 100%-ban SAF üzemanyagot használva.
- ▶ Több, mint **100 utas** a fedélzeten
- ▶ Megállapították, hogy a repülés során a két hajtóműben nincs szignifikáns működési különbség

SAF

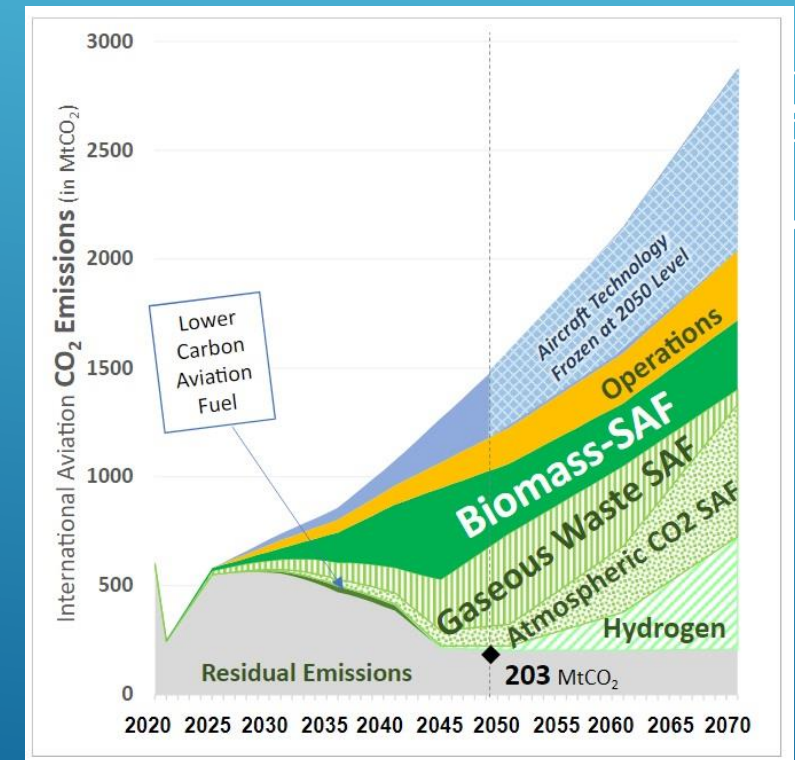

- ▶ 2022. → Sikeres első repülés 100%-os SAF használattal. (ATR)

▶ SAF tények:

- i. teljes mértékben cserélhető a kerozinnal, hajtóműmódosítás nélkül
- ii. **3-6-szoros** áron állítható elő az alternatív üzemanyag
- iii. Jelenleg a gyakorlatban az 50%-ig terjedő SAF keverés figyelhető meg a hagyományos JET A vagy JET A-1 üzemanyaggal vegyítve
- iv. nem lehetséges kellő mennyiségű, növényi származékokból készült fenntartható üzemanyagot előállítani, emiatt szükség van szintetikus előállításra is.
- v. 2050-re az SAF üzemanyag a repülés teljes üzemanyag fogyasztásának megközelítőleg **15%**-át teheti ki.

SAF

- ▶ 2016 és 2022 közötti időszakban több mint, 300 elektromos repülőgép-projekt, valamint közel 200 elektromos repülőgép start-up vállalkozás indult útjára.

ELEKTROMOS MEGHAJTÁS

Az elektromos repülőgépek gazdaságossága

- ▶ A kétülékes Pipistrel elektromos hajtású repülőgép energiaköltsége óránként mintegy **1 \$**
- ▶ míg egy hagyományos, szintén kétülékes Cessna C152 típusú, belsőégésű dugattyús motorral szerelt példányé körülbelül **34 \$** (~2022)
- ▶ Megállapítható tehát, hogy egy üzemóra alatt az energiaköltség harmincnegyed része az elektromos repülőgép esetében, de még a teljes üzemköltséget összevetve is közel negyede a fosszilis energiahordozóval hajtott géppel szemben.

ELEKTROMOS MEGHAJTÁS

A hatótávolság és a hasznos teher

- ▶ A mai korszerű lítium akkumulátorok adott feltételek mellett mintegy **50x** nehezebbek, mint a kerozin.

Üzemanyag	Energiasűrűség (MJ L ⁻¹)	Energiasűrűség (MJ kg ⁻¹)
JP-8 JET üzemanyag (kerozin)	34,5	43,4
Diesel	36,2	42,5
Benzin	32	44
Hidrogén (folyékony)	120	8
Methanol	15,6	19,7
Lítium-ion akkumulátor	N/A	0,6

ELEKTROMOS MEGHAJTÁS

Tesztek: Liaoning General Aviation Research Institute

- ▶ A senjangi Liaoning General Aviation Research Institute prototípusa, egy vállszárnyas kompozit gép kétágú légcsavarral.
- ▶ maximális felszálló tömege **1200 kg**
- ▶ fesztávolsága 13,5 m
- ▶ Egy feltöltéssel **másfél órát** képes repülni
- ▶ maximális sebessége pedig **200 km/h**
- ▶ A legnagyobb távolság pedig, amit eddig Senjangból repültek vele, **300 km** volt
- ▶ ehhez szükséges akkumulátorkapacitás csaknem **70 kWh**

ELEKTROMOS MEGHAJTÁS

Tesztek: Eviation Alice

- ▶ Eviation vállalat Alice kétmotorosa egy **hat-kilenc utasra** méretezett üzleti célú gép
- ▶ hasznos terhe **1200 kg**
- ▶ Ilyen terhelés mellett a hatótávolság **815 kilométer** lesz, amit több, mint **400 km/h** sebességgel képes teljesíteni
- ▶ Ezeket az adatokat a gép mintegy **harminc perces töltés** révén tudja biztosítani

ELEKTROMOS MEGHAJTÁS

Az elektromos repülőgépek csúcssebessége

- ▶ Rolls-Royce – Spirit of Innovation
- ▶ A repülőgép nagy teljesítményű, ultrakönnyű elektromos hajtásrendszere **400 kW** teljesítményt (500+ LE) ad le
- ▶ 3 új világrekord
- ▶ A rekorddöntő futamok során a repülő **623 km/h** csúcssebességet ért el
- ▶ továbbá a **3000 méteres** magasságba való feljutás leggyorsabb idejét **202 másodpercre** csökkentette, amely így 60 másodperccel megdöntötte az eddigi csúcstartó idejét

ELEKTROMOS MEGHAJTÁS

A cél megközelítése

- ▶ **Szükségszerű:** villamos hajtómotorok adott teljesítményre levetített villamos fogyasztását csökkenteni és/vagy a töltéstároló telepek kapacitás/tömeg arányát számottevően (legalább egy nagyságrenddel) növelni
- ▶ Jelentős a fejlődés például a szilárd test akkumulátorok (SSB) terén, amelyek a Li-ion akkukhoz képest **4x** nagyobb energia- és teljesítménysűrűséget ígérnek.

ELEKTROMOS MEGHAJTÁS

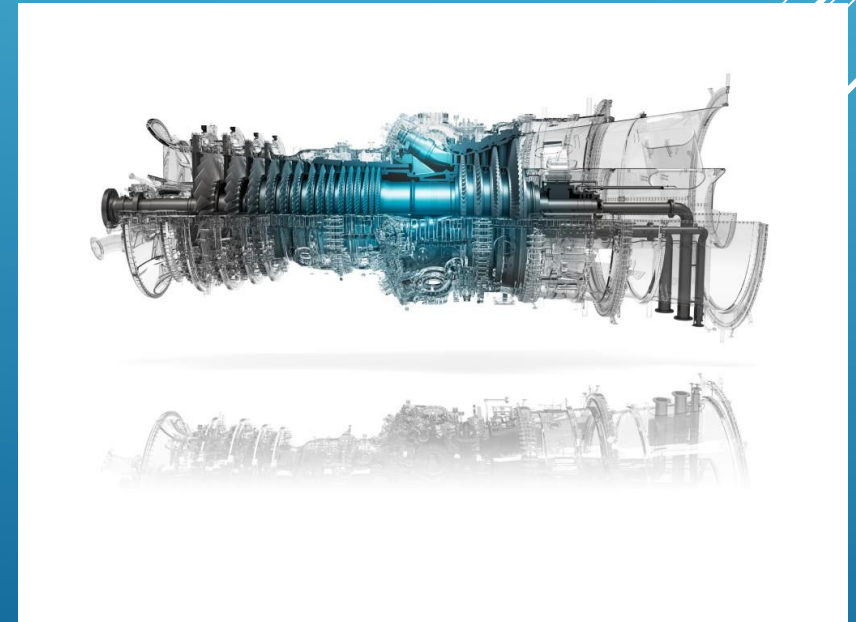
- ▶ A szakértők fontosnak tartják, hogy megújuló energia alkalmazásával vízbontással előállítható hidrogén kerüljön előtérbe.
- ▶ Az ICAO szerint **2050-ig** jelentős hatást nem fog gyakorolni a szén-dioxid csökkentésben a hidrogén alkalmazása a meghajtásokban.
- ▶ Egyes becslések szerint az energia megosztásban megközelítőleg **1,9%**-ot fog kitenni.

HIDROGÉN ÜZEM

Hidrogén meghajtású gázturbinák

- ▶ Az Airbus szerint 2035-re menetrendszerinti járatokat teljesíthetnek az első hidrogén üzemű utasszállító repülőgépek, akár **200 utassal** is a fedélzeten, **3500 km-es** maximális távolságra
- ▶ **2050** előtt viszont nem tartják valószínűnek a szakemberek a technológia széles körű elterjedését.
- ▶ A folyékony hidrogén tárolása számos akadályba ütközik → üzemanyag-tartályok tervezése és repülőgépbe illesztése
- ▶ A folyékony hidrogén szállítása költséges és bonyolult folyamat → **-252 Celsius**
- ▶ Megállapítható, hogy a távlati jövő zöld üzemanyaga a hidrogén.

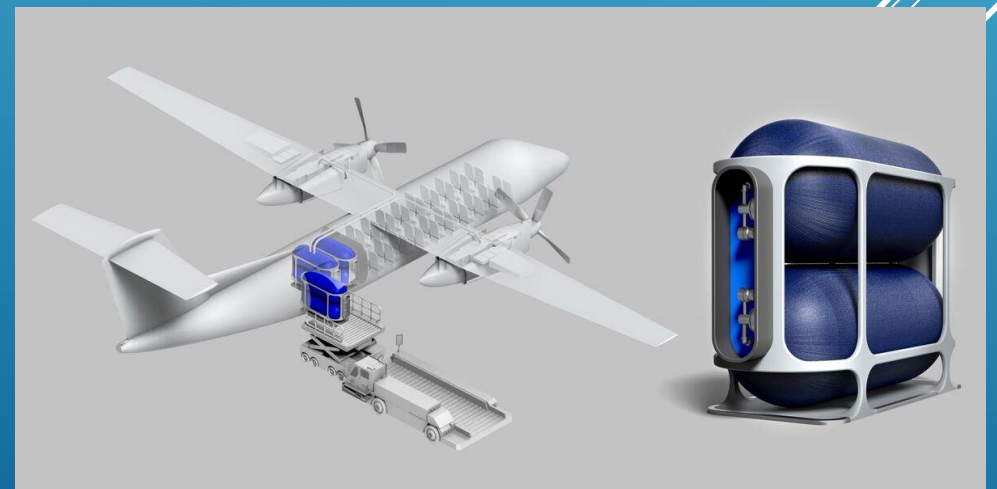

HIDROGÉN ÜZEM

Hidrogén üzemanyagcellás hajtómű

- ▶ Hidrogén nem csupán gázturbinák üzemanyagaként szolgálhat, ahol a hajtóműből kilépő gázsugár bizonyos tolóerővel kiáramló égéstermékét használják fel, hanem légcsavar forgatására felhasznált üzemanyagcellás kialakítású motorok is működhetnek a zöld üzemanyaggal.
- ▶ elektrokémiai reakció során a hidrogént elektromos energiává alakítják át, így forgatva meg légcsavart elektromos motor által
- ▶ A technológia nem bocsát ki szén-dioxidot égéstermékében, legjelentősebb mellékterméke a víz
- ▶ nulla a nitrogén-oxid kibocsátás és nem képződik kondenzcsík
- ▶ Az Airbus előreláthatólag a ZEROe programját a 2020-as évek végén indítja el. A programban fejlesztésre kerülő üzemanyag cellás repülőgépektől közel **2000 km**-es hatótávot várnak el, megközelítőleg **100 utas** szállítása mellett.
- ▶ Légcsavar használatából adódó repülési korlátok: alacsonyabb sebesség, kisebb utazómagasság

HIDROGÉN ÜZEM

- ▶ Jelenleg kerozinnal képesek vagyunk relatív nagy magasságon, nagy sebességgel, nagy távolságokra repülni, akár több száz utast szállítva, vagy sok tonna árut célba juttatva.
- ▶ Közeljövőben lehetséges megoldás: SAF + elektromos meghajtás
- ▶ Távoli jövő potenciális zöld üzemanyaga: hidrogén (gázturbina és üzemanyagcellás hajtómű)
- ▶ Jövő technológiájának célja: a repülési jellemzőket lehetőleg nem csorbítva nagyságrendekkel csökkentsék a károsanyag kibocsátásokat, fókuszálva a szén-dioxid gázra

KONKLÚZIÓ

Kérdések?

KÖSZÖNJÜK A FIGYELMET

▶ References

- ▶ Airbus (n.d.) <https://www.airbus.com/en/newsroom/press-releases/2021-06-airbus-establishes-zero-emission-development-centres-in-germany-and> (Downloaded: 6 March 2023)
- ▶ Airways (n.d.) <https://airwaysmag.com/first-flight-eviations-alice/> (Downloaded: 6 March 2023)
- ▶ Asia Times (n.d.) <https://asiatimes.com/2019/10/liaoning-touts-first-flight-of-electric-rx4e/> (Downloaded: 6 March 2023)
- ▶ ATAG (n.d.) <https://www.atag.org/facts-figures/> (Downloaded: 6 March 2023)
- ▶ Bakó, G.; Molnár, Z.; Bakk, L.; Horváth, F.; Fehér, L.; Ábrám, Ó.; Morvai, E.; Biro, C.; Pápay, G.; Fűrész, A.; Pensza, K.; Pácsonyi, D.; Demény, K.; Juhász, E.; Dékány, D.; Csernyava, L.; Illés, G.; Molnár, A. (2021): Toward a High Spatial Resolution Aerial Monitoring Network for Nature Conservation—How Can Remote Sensing Help Protect Natural Areas? - Sustainability 2021, 13, 8807. <https://doi.org/10.3390/su13168807>
- ▶ CO₂ Value Europe (n.d.) <https://co2value.eu/first-flight-in-history-with-100-sustainable-aviation-fuel-saf-on-a-regional-commercial-aircraft-this-summer/> (Downloaded: 5 March 2023)
- ▶ Dat 2018,8, T. Tran, Jessica M. Palomino, Scott R. J. Oliver (2018), 7301-7314, Desulfurization of JP-8 jet fuel: Challenges and adsorptive materials, RSC Adv., DOI:10.1039/C7RA12784G
- ▶ Sally Deborah, Pereira da Silva, Fernando Coelho, Eugenio Roberta, Aparecida Fantinel, Lucio de Paula, Amaral Régis Ruoso: 2023 Modeling and detection of invasive trees using UAV image and machine learning in a subtropical forest in Brazil, ECOL INFORM
- ▶ DHL Group (n.d.) <https://www.dphl.com/en/media-relations/press-releases/2021/dhl-express-shapes-future-for-sustainable-aviation-order-first-ever-all-electric-cargo-planes-eviation.html> (Downloaded: 6 March 2023)
- ▶ Edgar (n.d.) Emissions Database for Global Atmospheric Research, https://edgar.jrc.ec.europa.eu/report_2021 (Downloaded: 6 March 2023)
- ▶ GE Aviation (n.d.) <https://www.ge.com/news/reports/this-idea-is-fly-the-story-of-the-first-passenger-flight-using-only-sustainable-aviation> (Downloaded: 5 March 2023)
- ▶ ICAO (n.d.) <https://www.icao.int/environmental-protection/pages/SAF.aspx> (Downloaded: 5 March 2023)
- ▶ ICAO-Environment (n.d.) <https://www.icao.int/environmental-protection/pages/climate-change.aspx> (Downloaded: 6 March 2023)
- ▶ ICAO Committee on Aviation Environmental Protection Report (n.d.) https://www.icao.int/environmental-protection/LTAG/Documents/REPORT%20ON%20THE%20FEASIBILITY%20OF%20A%20LONG-TERM%20ASPIRATIONAL%20GOAL_en.pdf?fbclid=IwAR2NHDPtSTZ0HgwR7x74MdoO0BX2mS21EHBzGF-13CMAYLrUmrwal37-Sw (Downloaded: 6 March 2023)
- ▶ IEA (n.d.) <https://www.iea.org/articles/what-does-net-zero-emissions-by-2050-mean-for-bioenergy-and-land-use> (Downloaded: 5 March 2023)
- ▶ Jana Müllerová, Tomáš Bartaloš, Josef Brůna Josef, Brůna Show, Michaela Vitková (2017): Detection and monitoring of invasive plant species using remote sensing, International Journal of Remote Sensing 38(8-10):2177-2198 DOI: 10.1080/01431161.2016.1275059
- ▶ Oxera (n.d.) <https://www.oxera.com/insights/agenda/articles/can-the-private-sector-help-to-get-the-rail-industry-back-on-track/> (Downloaded: 6 March 2023)
- ▶ Rolls-Royce (n.d.) <https://www.rolls-royce.com/media/press-releases/2021/19-11-2021-spirit-of-innovation-stakes-claim-to-be-the-worlds-fastest-all-electric-vehicle.aspx> (Downloaded: 6 March 2023)
- ▶ Rolls-Royce (n.d.) <https://www.rolls-royce.com/media/press-releases/2021/19-11-2021-spirit-of-innovation-stakes-claim-to-be-the-worlds-fastest-all-electric-vehicle.aspx> (Downloaded: 6 March 2023)
- ▶ Scientific American (n.d.) <https://www.scientificamerican.com/article/sustainable-aviation-fuel-aces-helicopter-and-plane-flight-tests/> (Downloaded: 5 March 2023)
- ▶
- ▶
- ▶ Ying S. X. (2022) Electric Aircraft. ICAO Climate Change Mitigation, 120-123. URL: https://www.icao.int/environmental-protection/Documents/EnvironmentalReports/2022/ENVReport2022_Art30.pdf#search=electric